

Az alábbi írást abban bízva közöljük, hogy vitát, mégpedig konszenzusba kiteljesedő vitát indít. Annál is inkább, mert miközben másoktól elvárjuk szakmánk erkölcsi és anyagi megbecsülését, mi sem mulaszthatjuk el — önbecsülésünk minimumaként — azt, hogy szakmánkat (és foglalkozásunkat) szabatosan meg tudjuk nevezni. Ami az ürügyet, folyóiratunk címét illeti: örülünk, hogy ma már sokan és egyre többen egyszerűen csak "témntének" hívják, és nem is emlékeznek vagy gondolnak a rövidítés feloldására, hiszen mint minden "becézés" — reméljük —, ez is kedvező értékelést fejez ki. Így bár a szerző által meghonosítani javasolt — szakterületünket találóan illető — terminussal egyetértünk, sőt a *diszciplína* jelölésére mi is előszeretettel azt használjuk, nem szívesen mondanánk le a megszokott és az új borítón immár — kiemelten — megjelenő "TMT"-ről, még akkor sem, ha a feloldását képviselő kifejezéstől mi is kész örömmel eltekintünk.

Sz. P.

TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS? Rövid elmefuttatás a folyóirat címének ürügyén

Száva-Kováts Endre

Harmincötödik évfolyamába lépve, a *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* címet viselő folyóirat újra új köntöst öltött. Ismét megváltoztatta címlapját, és ismét megtartotta immár negyedszázados címét.

Ez a cím — őszintén remélem, hogy — nem csak e sorok íróját irritálja több mint két évtizede. Ismételt felfestése az időnként megváltozó vezetőségű folyóirat időnként megújított cégtáblájára, nem lehet gondatlan megfontolatlan következménye; mostani megtartása nem lehet kényelmes konzervatívizmus jele — ennek ugyanis ellentmond a folyóirat tartalma.

Az irritáló állandó cím: "*tudományos és műszaki tájékoztatás*" tehát bizonyára meggondolt és megfontolt megjelölés, tudatosan vállalt meghatározó kifejezés ma is, az informatika és az informatikák korában.

Az állandóan irritáló cím: "*tudományos és műszaki tájékoztatás*" ezért érdemel megfontolást és igényel meggondolást — most és itt egy rövid elmefuttatás erejéig és keretei között.

*

Mindenekelőtt tehát: "*tájékoztatás*". Mindenképpen helyes. Tájékoztatás, és nem "informatika"; tájékoztatás, és nem valamilyen vagy valamelyik "informatika".

Nem azért "helyes", mert a címbeli "tájékoztatás" nem áll — mert az informatikával ellentétben nem állhat — egy címben magában. Nem azért "helyes", mert a címbeli "tájékoztatás" terminus egy kettős jelzős összetétel szerkezetű kifejezés jelzett szava és ebbe a kettős jelzős szerkezetbe mint kifejezésbe ma még csak félig lehet(ne) beilleszteni az "informatika" terminust a "tájékoztatás" helyére.

Csak "félig"? Igen; mert a "*műszaki informatika*" értelmes, sőt: *két* értelemben is értelmes kifejezés ma, a "statisztikai", a "kórházi", az "államigazgatási" és a többi informatikák korában. Először, mint egy megnevezett szakterület (jelen esetben a technika) "informatikája" — vagyis a magunk kifejezésével élve, mint "jelzős" informatika; és másodszor, mint a több szerző által létezőnek tekintett, "informatika" megnevezésű diszciplína (vagy szerényebben: diszciplináris ismeretrendszer) "műszaki" fele vagy oldala. "*Műszaki informatika*" tehát önmagában véve lehetséges, és/de mint egy címkötő kifejezés *egyik fele*, tulajdonképpen csak két-értelműsége miatt nem alkalmas *terminus technicus*. De a "*tudományos informatika*" mint szakki-fejezés önmagában is gyenge lábakon áll, és mint egy címkötő kifejezés *másik fele*, semmiképpen sem alkalmas megnevezés. Hiszen egy deklaráltan "tudományos" informatika önmagában véve és

erős jóindulattal olvasva esetleg csak arra utal, hogy *nem más* (például "gazdasági" vagy "társadalmi", vagy "műszaki") informatikáról van szó; de mint egy címkötő kifejezés másik fele, mint a fenti címet alkotó kifejezés másik fele, azonnal szembe fordul a kifejezés első felével, és olvastán azonnal felmerül a nem szándékoltan kaján és nem is értetlen kérdés: a többi, ma deklaráltan létező informatika és jelesül a "műszaki" informatika talán *nem* "tudományos"?!

Ne futtassuk elménket tovább ezen az úton, amely ugyan nem eszmei zsákutca, csak éppen olyan gondolati útvonal, amelyen továbbhaladva olyan logikus és logikusan el nem kerülhető eszmei szörnyek és terminológiai rémek fenyegetnek, mint például az "informatikai informatika".

Ehelyett térjünk vissza első megállapításunkhoz mint eszmei kiindulópont, és ismételjük meg: a címkötő jelzős szerkezet tengelye, a kétszeresen is jelzett "tájékoztatás" terminus önmagában véve helyes.

De ha helyes is, vajon "a" helyes-e, az egyetlen helyes-e? Más szóval: állhat-e, állhatna-e a helyén más alkalmas terminus?

Itt és most csak az elvégzett körültekintés eredményét közölhetjük: megítélésünk szerint a "tájékoztatás" terminus helyén ma és nálunk nem állhat más.

"Ma és nálunk." Mert természetesen az is igaz, hogy egyrészt a megítelt terminus által jelzett fogalomhoz a legszorosabban kapcsolódó, nagy múltú nemzetközi szervezet érthető konzervatívizmussal a mai napig megtartotta nevében azt a "dokumentáció" terminust, amely másrészt diszciplinánk világának három vezető szerepű és rangú folyóirata közül az egyiknek a címében már közel fél évszázada szerepel. Úgy gondolom azonban, hogy nálunk ma senki sem vitatná annak az ítéletnek a helytállóságát, amely szerint ma nálunk deklarált eszmei-gyakorlati visszalépésnek minősülne az, ha tájékoztatás helyett "dokumentációt" írnánk. — Azt viszont talán még ilyen röviden sem kell indokolni, hogy a nyelvileg is már két értelmű, tartalmilag pedig a köznyelvben (is) zavarosan semmitmondóvá elkoptott és a visszaélészerű használatával csaknem tartalmatlanná agyonhasznált "információ" fogalom mint terminus nem állhat a magyar "tájékoztatás" helyére.

Megállapíthatjuk: a folyóirat címében a "tájékoztatás" terminus nemcsak helyénvaló, hanem az egyetlen helyes megjelölés.

Az állandóan irritáló cím: a "tudományos és műszaki tájékoztatás" kifejezés tehát *nem* az eszmei tengelyét alkotó "tájékoztatás" terminus miatt irritáló.

Akkor viszont a jelzős szerkezet másik két tagja közül melyik a kellemetlenül ingerlő: a "tudományos" vagy a "műszaki"? Úgy gondolom, hogy a formálisan helytálló kérdés nem helyes: hiszen az előbb, az "informatikával" kapcsolatban már láttuk, hogy a kettő közül részben egyik sem, másrészt pedig és tulajdonképpen mind a kettő, *együtt*.

Pontosabban, illetve egészen pontosan: a "tudományos és műszaki". Így, elválasztva és elválaszthatatlanul összekötve egymással az "és" kötőszóval, és ilyen módon együtt összekötve a kifogástalanul helyes "tájékoztatás" terminussal, az egész kifejezés keretei között.

De természetesen nem csak azért, amit előzőleg velük kapcsolatban már jeleztünk.

Mert a "tudományos és műszaki" kifejezés a már elmondottakon kívül, és most a "tájékoztatás"-sal összekapcsolva, még abban a hibában is leledzik, hogy a következőket állítja:

- ◆ a "tudományos" tájékoztatáson kívül létezik a "műszaki" tájékoztatás; ebből viszont következik, hogy
- ◆ a "műszaki" tájékoztatás valamiképpen *nem* "tudományos" tájékoztatás; és ebből az, hogy
- ◆ az ún. "műszaki tudományok" mint ismeretrendszerek valamiképpen *nem* tudományok.

Ez a nyilvánvalóan *ad absurdum* vezető logikus gondolatsor joggal vádolható meg szofizmussal. De ha a nem-egyértelmű fogalmak használata és nem-egyértelműségük kihasználása szofizmus, akkor legyen szabad azt válaszolnunk, hogy a fogalmak nem-egyértelmű voltaért nem mi és mi nem vagyunk felelősök. Egyébként pedig: nem minden *ad absurdum* vezető logikus gondolatsor szofizmus, még akkor sem, ha nem cáfolható. Ez a gondolatsor ugyanis formálisan nem cáfolható. Az pedig — továbbá — nem cáfolata, és nem csak a formális logika szerint nem érvényes cáfolata, hogy ezeknek az ún., de nem "valódi" tudomány "műszaki tudományok"-nak a Magyar Tudományos Akadémián (is) saját osztályuk van.

A nem-egyértelmű fogalmakkal formálisan kifogásolhatatlanul operáló és mégis *ad absurdum* vezető, nem cáfolható gondolatsorokat azonban nem tanácsos csupán szofistának (meg)bélyegezni és utána nyugodtan negligálni. A valódi szofista gondolatsor forrása ugyanis a legtöbb esetben a kiindulópontnál vagy annak közelében fennálló és megtalálható eszmei zűrzavar.

A kérdést most és itt természetesen nem elemezhetjük tovább; de a "tudományos és műszaki" kifejezés elemzését röviden még folytatnunk kell.

A kifejezés szövegének továbbelemzése olyan tartalmi mozzanatokhoz vezet, amelyek ugyan nem explicitek, implicit módon viszont jelen vannak a ki-

fejezésben, és alátámasztják az abszurdumhoz vezető gondolatsor logikáját.

A "tudományos és műszaki" kifejezés ugyanis először és kifejezetten csak a "műszaki", valójában és implicit módon azonban az *összes* (régbben) "alkalmazott"-nak titulált *tudományt* kirekeszti a "tudomány(ok)" köréből, és szembeállítja azokat a (valódi) tudománnyal (illetve tudományokkal). Ezután a nem-tudomány(os) "alkalmazott" ismeretrendszerek közül *egyetlenként* kiválasztja és kiemeli a "műszaki"-t – meghagyva ezzel más "alkalmazott" ismeretrendszerek információs intézményeinek és folyóirataik számára *a többi*: az "orvosit", a "mezőgazdaságit" és így tovább.

Aligha kifogásolható ezért, mert logikus, ha valaki hiányolja a "Tudományos és Orvosi Tájékoztatás", a "Tudományos és Mezőgazdasági Tájékoztatás" – sőt ma már ezen belül legalábbis a "Tudományos és Növénytermesztési Tájékoztatás", és a "Tudományos és Állattenyésztési Tájékoztatás" – és a többi hasonló, testvér-című és testvér-profilú, nem létező információs folyóiratot.

*

A folyóirat "profilja" – mondjuk a továbbiakban inkább: tartalma – és a viselt-elemzett cím viszonya újabb elemzési szempont lehet. Úgy véljük, hogy a folyóirat olvasóinak nem kell részletesen igazolni, még kevésbé adatokkal bizonyítani: ez a viszony *nem adekvát* – függetlenül és eltekintve a cím eddig jelzett antinómiáitól. Lássuk ezért ennek a viszonynak a nem-adekvát voltát csak egészen röviden.

Kezdjük a "Műszaki" jelzővel, és fogalmazzunk sommásan: a "Tudományos és Műszaki Tájékoztatás", a TMT, *nem* nyújt közvetlenül "műszaki" tájékoztatást. Ezt úgy értjük, hogy egyetlen "műszaki" diszciplína művelője és/vagy egyetlen technikai tevékenység gyakorló szakembere sem kap a TMT-től tájékoztatást sem a műszaki diszciplína, sem a gyakorlati műszaki tevékenység új eredményt jelentő ismereteiről, sem az új eredmények új hordozóiról. Például: egyetlen automatizálással foglalkozó kutatómérnök vagy hegesztéssel-forrasztással foglalkozó üzemi technikus sem fordulhat eredménnyel *szakmai* tájékoztatásért a TMT-hez – és nem is fordul.

Ha közvetlen-elsődleges "műszaki" tájékoztatást nem is nyújt a TMT, azt azért mégsem mondhatjuk, hogy *egyáltalán nem* nyújt technikai-műszaki ismeretekről és azok hordozóiról szóló tájékoztatást. Sőt, ellenkezőleg: állandó és bőséges tájékoztatást nyújt, de *két másik* értelemben. Először: állandóan és bőségesen ad tájékoztatást az információ *technika*

köréből. Másodszor: állandóan és bőségesen ad tájékoztatást a különböző információs rendszerekről, amelyek segítségével *műszaki* ismeretek hordozóihoz is hozzá lehet férni.

Ez igaz. Mégis, fel kell itt tenni az ünneprontó kérdést, amelyet azután minden olvasónak magának kell megválaszolnia: indokolja-e kellően ez és az *ilyen értelmű* műszaki tájékoztatás a folyóirat címének "Műszaki Tájékoztatás" szövegű felét?

Annál is inkább, hiszen az *információs rendszerek*, amelyekkel kapcsolatosan bőséges és kiváló tájékoztatást nyújt ma és nálunk a TMT, igen erősen enyhítő finomítással fogalmazva *nem csak "műszaki"* ismerethordozókhoz való hozzáférést tesznek lehetővé.

*

Az információs rendszerek és a folyóirat velük kapcsolatos tartalma átvezet(het) minket a folyóirat címének *másik* feléhez: a "Tudományos" jelzőhöz. A sommás ítéletre ezzel kapcsolatban már semmiképpen sincs sem mód, sem alap. Először tisztázni kell, hogy a "tudomány" és a "tudományos" fogalmak *melyik* értelmében nyújt vagy nem nyújt megfelelő vagy nem megfelelő (közvetlen vagy másodlagos) "tudományos" tájékoztatást" a TMT?

Nyilvánvalónak látszik, hogy ehhez a tisztázó művelethez nem indulhatunk ki értelmes módon a cím már jelzett egyik értelmi antinómiájából: aligha állíthatjuk most már jóhiszeműen szembe a valódi (!) "tudományos"-t a csak alkalmazott-tudományos (!?) "műszaki"-val, és aligha érthetjük nyugodt lelkiismerettel most már úgy az előbbit, hogy a "tudományos tájékoztatás" a nem-alkalmazott, tehát a "valódi" vagy alap-tudományokra és azok (új) ismerethordozóira vonatkozó, azokkal kapcsolatos tájékoztatást jelent. Nem indulhatunk ebből ki, de útelzáróként leszögezhetjük: "tudományos" tájékoztatást *ebben* az értelemben, vagyis alap-tudományos tájékoztatást nem ad, de nem is adhat, és nem is kíván adni a TMT.

De rögtön hozzátehetjük: *nem* "ebben" az értelemben, hanem az ennél tágabb, *általános tudományos* – vagyis minden(féle) tudományra és/vagy a tudományokra általában vonatkozó – értelemben sem ad, de nem is adhat, és nem is kíván adni "tájékoztatást" a "Tudományos és Műszaki Tájékoztatás".

De akkor hogyan értsük, hogyan kell értenünk a címben szereplő kifejezést? Vajon arról van-e szó a cím "Tudományos Tájékoztatás" szövegű felében, hogy a folyóirat a "tájékoztatást" *mint tudományos tevékenységet* tekinti és kezeli, és a TMT a *tájékoztatás-tudomány*, vagyis a *tájékoztatás mint diszciplína* kérdéseivel kíván foglalkozni és foglalkozik – tartalma szerint?

Nyilvánvalóan és láthatóan: *nem*. Nos, akkor szűkítsük le a kifejezés értelmét, és *ne* a mindenféle tájékoztatást — tehát mondjuk a “*társadalmi*”, a “*gazdasági*”, és a *többi* “tájékoztatást” is — magában foglaló “egyetemes-általános” tájékoztatás-tudomány orgánumának tekintsük a TMT-t, hanem “csak” a *tudományos ismeretekkel* — sőt még csak nem is ezekkel, hanem csupán a *tudományos ismeret-hordozókkal* — kapcsolatos *tájékoztatást* tekintsük a “Tudományos Tájékoztatás” értelmének?

Úgy véljük, hogy helyben vagyunk és nem kell tovább tisztáznunk-kutatnunk: alighanem ebben a *legutóbbi* két vagy kettős *értelemben* kell értenünk a cím vizsgált felét. És akkor ebben a kettősen-egy értelemben értve a vizsgált kifejezést, kell feltennünk a kérdést: “tudományos tájékoztatást” nyújt a “*Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*” — tartalma szerint?

A folyóirat tartalmának minden ismerője tudja, hogy ez a tartalom *ezzel* a kettősen-egy értelmű “tudományos tájékoztatás”-sal *sem* egészen adekvát.

Ugyanakkor a folyóirat tartalmának minden ismerője tudja, hogy a TMT mégis és igenis foglalkozik *egy bizonyos* értelemben tudományos tájékoztatással. Ez a “*bizonyos értelem*” azonban szükségképpen tovább-szűkített értelem, és ez a “tájékoztatás” már csupán és egyértelműen a *tudományos ismeretek hordozóival* kapcsolatos — a folyóiratcím “Tudományos Tájékoztatás” szövegű felének (jog-)címén.

Tehát: a “tudományos ismeretek hordozóival” *kapcsolatos* ez a Tájékoztatás — de elfogadva, hogy ezekkel kapcsolatos, valójában *milyen természetű* ez a tájékoztatás?

Nyilvánvaló, mert látnivaló: *nem* a jelzett ismerethordozókra *közvetlenül* vonatkozó, *nem elsődleges* ez a tájékoztatás. Ez a “Tájékoztatás” elsődlegesen az információs rendszerekre vonatkozó tájékoztatás, tehát tulajdonképpen és valójában a tudományos természetű és tartalmú ismerethordozókhoz való *hozzáférhetőségre*, a *hozzáférhetőség módjára* vonatkozó tájékoztatás.

“Tudományos” tájékoztatás tehát — de *ebben*, és *csak* ebben az erősen leszűkített értelemben.

Most is az olvasóra bizzuk, hogy megválaszolja az itt is felmerülő kérdést: indokolja-e kellően *ez* és az *ilyen értelmű* tudományos tájékoztatás a folyóirat címének “Tudományos Tájékoztatás” szövegű felét?

Mielőtt pedig feltennénk az újabb, logikus és záró kérdést, amely elmefuttatásunk e pontjánál kikerülhetetlenül elének mersed, és amely szerint: indokolja-e kellően ezek után a folyóirat tartalma a folyóirat “Tudományos és Műszaki Tájékoztatás” szövegű címét — vessünk itt közbe egy indokolt pontosító megjegyzést.

Közbevetőleg: remélhetően természetes, hogy a TMT tartalmát itt és most a folyóirat címének elemzett tartalma szempontjából tekintve és minősítve, a folyóirat tartalmának csak a címmel kapcsolatos nagyobb — többségi — hányadáról szoltunk. Nem szoltunk és nem szólhattunk, és e rövidre fogott elmefuttatás keretében nem is szoltunk ennek a tartalomnak arról a kisebb hányadáról, amely — talán nem is olyan “szigorúan véve” — *kívül áll* az elemzett cím adta értelemi-tartalmi kereteken, elsősorban a “tájékoztatás” terminusaién.

Itt és most csak azt jegyezhetjük meg, hogy ez a “kisebb hányad” tematikailag szerteágazó, mégis valamiképpen, és végeredményben mindenképpen, a tudományos és szakszerű ismereteket hordozó *szakirodalommal* foglalkozik.

*

“Szakirodalom” — ezt az eddig nem szereplő, de most indokoltan, sőt: kikerülhetetlenül felmerülő terminust nyertük az előző pontosító közbevetés eredményeképpen.

Szakirodalom: a terminus szerencsésnek és alkalmasnak ígérkezik, és nem csak az első látásra. Hiszen bármédig nézzük-forgatjuk is, egyértelműen és nyilvánvalóan “szakirodalom” a különböző szakmák, a gyakorlatra és a gyakorlatban “alkalmazott” tudományok művelőinek ismereteit rögzítő dokumentumok összessége; és a (szép)irodalommal szembeállítva kétségtelenül “szakirodalom” a tudományos alap kutatás eredményeit hordozó dokumentumok összessége is.

Ne törődjünk most itt az itt most kétszer is felbukkant “dokumentum” terminussal. Inkább rögzítsük: a jelzővé alakított “szakirodalom” szó, tehát a “*szakirodalmi*” terminus szerencsésen és alkalmasan *fogja össze* — és nem: hidalja át — a folyóirat címében szerencsétlen ellentétpárként irritáló “Tudományos és Műszaki” kifejezés mindkét tagjának azt a lényegét, amely a “tájékoztatás”-sal kapcsolatba hozható, és amely a “Tájékoztatás” kinyomatott tartalmában ténylegesen megjelenik.

*

Ha elfogadjuk, hogy a “szakirodalmi” terminus szerencsésen és alkalmasan kapcsolatba hozható a folyóirat tartalma szempontjából a “tájékoztatás” terminussal, akkor ésszerű a javaslat: éljünk ezzel a lehetőséggel, és kapcsoljuk össze a két alkalmasnak talált terminust egyetlen szakkifejezéssé, ily módon: *szakirodalmi tájékoztatás*.

*

Vegyük egészen röviden szemügyre ezt a kifejezést.

Úgy látjuk, hogy az alkalmas terminusokból egyrészt kifogástalan, másrészt alkalmas kifejezés született. Úgy látjuk, hogy a kifejezés helyesen ragadja meg a tudományos és szakszerű ismeretek hordozóira vonatkozó "tájékoztatás"-nak mind a szakszerű tevékenység, mind a diszciplináris ismeretrendszer értelmében vett *lényegét*. Úgy látjuk, hogy a kifejezés kifogástalanul alkalmas ennek a lényegnek a megjelölésére.

A kifogástalan azonban nem kifogásolhatatlan. Lássunk tehát röviden egy elképzelhető kritikai ellenvetést.

*

'Ez a kifejezés nem alkalmas, mert nem utal arra a korszerű eszközre, amely a korszerű tájékoztatás alapja; helyesebb lenne helyette a *szakirodalmi informatika* kifejezést használni' – mondhatja valaki.

Ezzel az ellenvetéssel nem érthetünk egyet.

A "tájékoztatás" mint szakszerű tevékenység és mint diszciplináris ismeretrendszer fogalmának lényegéhez nem tartozik, és ezért nem lehet a fogalom meghatározás alapja az a "korszerű" – tehát: koronként változó – technikai eszköz, amely a szakszerű tevékenység végzésének korabeli technikai alapja. Ismeretelméletileg közeli példát választva illusztrációként: a "katalogizálás-címleírás" mint szakszerű tevékenység és mint diszciplináris ismeretrendszer fogalmi meghatározása és nyelvi megjelölése sem függ, nem függhet attól a technikai eszköztől, amellyel ezt a szakszerű tevékenységet végzik; így bár ténylegesen volt, fogalmilag még sincs külön – mondjuk – "lúdtollas", "acéltollas" és "írógépes" (és így tovább!) katalogizálás-címleírás – és az írógép szerkezete, működtetése, működésének műszaki elve(i) (stb.) nem volt része az itt most úgynevezett "írógépes címleírás" korabeli ismeretrendszer tartalmának. – A legtágabb értelemben értett tudományos ismereteket rögzítő szakirodalmi dokumentumgyűjtemények dokumentum- és ismerettartalmát feltáró és arról hírt adó *tájékoztatás* fogalmát sem célszerű összekapcsolni a fogalom meghatározás során annak a technikai eszköznek-apparátusnak a terminusával vagy az

arra utaló kifejezéssel, amely apparátust a szakszerű tevékenység koronként változó módon (de jelentős időbeli és térbeli átfedésekkel!) felhasznál. Így bár ténylegesen volt, fogalmilag még sincs külön – mondjuk – "manuális", "manuális-mechanikus", "elektromechanikus" és "elektronikus" szakirodalmi tájékoztatás – noha a tevékenység technikai alapja, ill. felhasznált apparátusa ilyen módon változott. Nem helyettesíthető ezért a "szakirodalmi tájékoztatás" kifejezés/meghatározás *tájékoztatás* tagja egy olyan más terminussal, amely ha nem is egyértelműen, de igen erőteljesen és egyre inkább, a (tájékoztatási) tevékenységhez ma ha nem is általánosan, de a csúcshívonalon mindenütt felhasznált technikai apparátushoz, annak működtetéséhez kötődik.

Ezért – és nem csupán említett két-értelműsége miatt – nem tartjuk helyesnek, és ezért sem tartjuk alkalmasnak a "szakirodalmi informatika" kifejezést-meghatározást, amelyet egyébként nemcsak elméleti lehetőségként feltételezve javasolhat "valaki" (ahogy az előbb írtuk), de amelyet nem régen kinyomtatva is olvashattunk a TMT-ben. Az "informatika" ugyanis – bár ma még nem egyértelmű terminus – ma már, tetszik–nem tetszik, mind itthon, mind a szakmai világ nagyobbik felében, és mind a tudományos nyelvben, mind a művelt köznyelvben, egyre inkább "elektronikus adatfeldolgozás" ("számítógépesítés", "számítógép-tudomány" stb.) értelmű. Ez az egyre inkább uralkodóvá váló értelem az eleinte, régebben, kisebbségi helyzetű, ilyen értelmű francia "informatique" terminus értelmében gyökerezik; ma már lényegében azzal azonos.

*

Összefoglalva elmefuttatásunk eredményét, úgy látjuk: a *szakirodalmi tájékoztatás* kifejezés alkalmas arra, hogy mind a szakszerű gyakorlati tevékenység, mind a diszciplináris ismeretrendszer lényegét helyesen megjelölje.

Akkor viszont már csak nagy kezdőbetűvel kell írni a kifejezést alkotó két terminust ahhoz, hogy a most ismét új köntöst öltött folyóirat számára tartalmilag és diszciplinárisan kifogástalan és alkalmas címet kapjunk.

*SZÁVA-KOVÁTS Endre: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás?
Rövid elmefuttatás a folyóirat címének ürügyén*

A közlemény a folyóirat címét ("Tudományos és Műszaki Tájékoztatás") elemzi. Kimutatja a cím mint kifejezés, illetve mint a vonatkozó szakszerű gyakorlati tevékenység és diszciplína megnevezése, értelmi antinómiáját és tartalmi hibáit. Bizonyítja a folyóirat címének hibás és alkalmatlan voltát. A rövid elmefuttatás a folyóirat címének ürügyén valójában a vonatkozó diszciplínának és a szakszerű gyakorlati tevékenységnek a kifogásolttal azonos szövegű megnevezését támadja. Olyan kifogástalan kifejezést ("szakirodalmi tájékoztatás") javasol, amely nemcsak a folyóirat címének megfelelő, hanem a vonatkozó diszciplína és a szakszerű gyakorlati tevékenység megjelöléseként is alkalmas.

* * *

*САВА-КОВАЧ, Э.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás?
Размышления по поводу названия
журнала*

В статье анализируется название журнала „Tudományos és Műszaki Tájékoztatás” „Научная и техническая информация”. Доказывается противоречивость и ошибочность этого названия, исходя из того, что это выражение может обозначать деятельность или предмет науки и поэтому не соответствует тому, что на самом деле должно выражаться в названии журнала. Предлагает более подходящее название („szakirodalmi tájékoztatás”, „информация о специальной литературе”), которое соответствует и определению предмета науки, и связанной с ней деятельности.

*SZÁVA-KOVÁTS, E.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás?
A short essay on the journal's title*

The title of this journal ("Tudományos és Műszaki Tájékoztatás", i.e. "scientific and technical information") is analysed as an expression. There are demonstrated the antinomies and faults of its meaning. It is proved that the expression is erroneous and improper, regarding the implied discipline and the professional practice as well as the profile of the journal. Instead of it, the expression "szakirodalmi tájékoztatás" (i.e. "literature information") is proposed as the journal's title as well as the denomination of the discipline and the professional practice.

* * *

*SZÁVA-KOVÁTS, E.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás?
Ein kurzer Gedankenflug unter dem Vorwand
von Titel der Zeitschrift*

Der Titel der Zeitschrift ("Tudományos és Műszaki Tájékoztatás", d.h.: "wissenschaftliche und technische Information") wurde analysiert. Die Bedeutungsantinomie und die inhaltlichen Fehler des Titels, als Ausdruck bzw. Benennung der bezüglichen fachgemäßen praktischen Tätigkeit und Disziplin wurden nachgewiesen. Es wurde bewiesen, daß der Titel der Zeitschrift falsch und ungeeignet ist. In der Publikation wurde unter dem Vorwand von Titel der Zeitschrift eigentlich die mit der beanstandeten gleiche Benennung der bezüglichen Disziplin und fachgemäßen praktischen Tätigkeit angegriffen. Ein solcher einwandfreier Ausdruck ("szakirodalmi tájékoztatás", d.h.: "fachliterarische Information") ist empfohlen worden, der nicht nur dem Gehalt bzw. dem Profil der Zeitschrift entspricht, sondern auch für die Benennung der bezüglichen Disziplin und fachgemäßen praktischen Tätigkeit geeignet ist.